

Ders

• GY408 Gayrimenkul Vergi Hukuku ve Uygulamaları

Konu 5

• Vergilendirme süreci

Prof. Dr. N. Semih ÖZ

12 Şubat 2020; Ankara

Vergilendirme süreci

Vergilendirme süreci aşağıdaki gibidir.

- Vergiyi doğuran olayın gerçekleşmesi
- Vergi matrahının belirlenmesi
- Verginin tarhı
- Verginin tebliği
- Verginin tahakkuku
- Verginin tebliği

Vergiyi doğuran olay

Vergi alacağı, vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekemmülü ile doğar.

Vergi alacağı mükellef bakımından vergi borcunu teşkil eder.

Vergiyi doğuran olayın vuku bulduğu tarih; vergilendirme dönemi, söz konusu olaya uygulanacak vergi oranı, istisnaları vb. açısından önem taşır.

Vergi matrahının belirlenmesi

Verginin tarh edilebilmesi için ise “vergi konusunun üzerinden vergi hesaplanacak ekonomik biriminin, kısmının yani matrahın” bilinmesi zorunludur.

Matrah

- yükümlünün beyanı ile saptanabileceği gibi,
- idarî bir işlemle belirlenebilir.

Vergi matrahının belirlenmesi

Çağdaş vergi sistemleri, mükellefi beyanı üzerine kuruludur.

Ancak idarenin mükelleflerin beyanlarını kontrol yetkisine sahiptir.

Matrahın idare tarafından belirlendiği durumlarda,

—genel-objektif matrah saptama işlemleri [emlak vergisi/ götürü vergi]

— özel-sübjektif matrah saptama işlemleri [ikmalen/re'sen vb]

söz konusu olabilir.

Verginin tarhı

Verginin tarhı, vergi alacağıın kanunlarında gösterilen matrah ve nispetler üzerinden vergi dairesi tarafından hesaplanarak bu alacağı miktar itibariyle tesbit eden idari muameledir.

Tarh, bir idari işlemdir ve bir idare işlemde bulunması gereken yetki, şekil, sebep, konu ve amaç unsurları dikkate alınarak gerçekleştirilir.

Verginin tarhı

Vergi Usul Kanununun getirdiği düzenlemeye uygun biçimde, tarh işlemlerini beş kategoride toplanabilir.

- 1) Beyana dayanan tarh [tahakkuk fişii esası]
- 2) İkmalen vergi tarhı [ihbarname esası]
- 3) Re'sen vergi tarhı
- 4) İdarece vergi tarhı
- 5) Düzeltme yoluyla tarhiyat [düzeltme fişii]

İkmalen vergi tarhı

İkmalen vergi tarhı, her ne şekilde olursa olsun bir vergi tarh edildikten sonra bu vergiye müteallik olarak meydana çıkan ve defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak miktarı tespit olunan bir matrah veya matrah farkı üzerinden alınacak verginin tarh edilmesidir.

Re'sen vergi tarhı

Resen vergi tarhı, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespitine imkan bulunmayan hallerde takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh olunmasıdır. İnceleme raporunda bu maddeye göre belirlenen matrah veya matrah farkı resen takdir olunmuş sayılır.

Re'sen vergi tarhı

Re'sen takdir nedenleri aşağıdaki gibidir.

- Vergi beyannamesinin kanuni süresi geçtiğı halde verilmemesi
- Vergi beyannamesinin kanuni veya ek süreler içinde verilmekle beraber beyannamede vergi matrahına ilişkin bilgilerin gösterilmemiş olması
- Bu kanuna göre tutulması mecburi olan defterlerin hepsi veya bir kısmı tutulmamış veya tasdik ettirilmemiş olması veya vergi incelenmesi yapmaya yetkili olanlara her hangi bir sebeple ibraz edilmemesi
- Defter kayıtları ve bunlarla ilgili vesikaların, vergi matrahının doğru ve kesin olarak tesbitine imkan vermiyecek derecede noksan, usulsüz ve karışık olması dolayısıyla ihticaca salih bulunmaması
- Tutulması zorunlu olan defterlerin veya verilen beyannamelerin gerçek durumu yansıtmadığına dair delil bulunması
- 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensuplarına imzalattırma mecburiyeti getirilen beyanname ve ekleri imzalattırılmaması veya tasdik kapsamına alınan konularda yeminli mali müşavir tasdik raporunun zamanında ibraz edilmemesi

Verginin İdarece Tarhı

Verginin idarece tarhı; ikmalen veya re'sen tarhiyat dışında kalan hallerde, mükelleflerin verginin tarhı için vergi kanunları ile muayyen zamanlarda müracaat etmemeleri veya aynı kanunlarla kendilerine tahmil edilen mecburiyetleri yerine getirmemeleri sebebiyle zamanında tarh edilemiyen verginin kanunen belli matrahlar üzerinden idarece tarh edilmesidir.

İhbarname esası

İkmalen ve re'sen tarh edilen vergiler "İhbarname" ile ilgililere tebliğ olunur. Nev'i ve doğuşu ayrı olan vergiler için ayrı ihbarname kullanılır. (VUK, md. 34)

■

Verginin tebliği

Tebliğ, vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden hususların yetkili makamlar tarafından mükellefe veya ceza sorumlusuna yazı ile bildirilmesidir.

Verginin tahakkuku

Verginin tahakkuku, tarh ve tebliğ edilen bir verginin ödenmesi gereken bir safhaya gelmesidir.

Mahiyetleri itibariyle tahakkuku tahsile bağı vergilerde, verginin tahsili tahakkuku da içine alır. Bu vergilere motorlu taşıtlar vergisi örnek gösterilebilir.

Verginin tahsili

Verginin tahsili, kanuna uygun surette ödenmesidir.

Verginin tahsiline ilişkin düzenlemeler özel vergi kanunlarında olduğu gibi 6183 sayılı AATUHK'da da yer alır.

Tahakkuk eden verginin süresinde ödenmesi ile vergilendirme ilişkisi sona erer ve vergi borcu ortadan kalkar.

